

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/187711,TEKST-AUDIO-3-lipca-1947-r-Sejm-uchwalil-ustawe-o-odbudowie-stolicy.html>
28.02.2026, 05:38

[TEKST + AUDIO] 3 lipca 1947 r. Sejm uchwalił ustawę o odbudowie stolicy

3 lipca 1947 r. Sejm uchwalił ustawę o odbudowie stolicy. Powstała Naczelna Rada Odbudowy m.st. Warszawy. Jej zadaniem było ustalanie zasad, programów i ogólnych projektów odbudowy Warszawy.

03.07.2023

Zniszczenie Warszawy

W czasie kampanii wrześniowej i oblężenia Warszawa stała się celem dla niemieckiej artylerii i lotnictwa. Od tysięcy niemieckich pocisków zginęło ok. 10 000 mieszkańców, a destrukcji uległo 12 proc. zabudowy Warszawy. Zniszczone i uszkodzone zostały ważne dla funkcjonowania miasta obiekty, tj. gazownia, wodociągi, szpitale. Kolejne zniszczenia dotknęły miasto w kwietniu i maju 1943 r., po wybuchu powstania w getcie warszawskim. Zdławiwszy opór powstańców, Niemcy zrównali z ziemią zabudowę getta, co stanowiło ok. 2 proc. obszaru miasta. Do kolejnych zniszczeń doszło podczas powstania warszawskiego. Po zdławieniu powstania Niemcy przystąpili do planowego wyburzania zabudowy stolicy. Kiedy na początku stycznia 1945 r. do Warszawy wkraczały oddziały Armii Czerwonej, miasto było zrujnowane w 84 proc.

Odbudowa stolicy

Na początku 1945 r. pierwsi warszawiacy zaczęli wracać do stolicy. Miasto prezentowało się jako martwe ruiny i zgłiszcza. W Warszawie zniszczonych było 72,1 proc. budynków mieszkalnych, 90 proc. budynków zabytkowych, 90 proc. zakładów przemysłowych. Zniszczone były ulice, mosty i dworce.

Już 3 stycznia 1945 r. Krajowa Rada Narodowa podjęła decyzję o konieczności odbudowy Warszawy i ustanowienia jej stolicą Polski, jednak nie określała jednoznacznie przyszłej formy i kształtu odbudowy miasta.

Jak zaznacza w nagraniu audio dr Konrad Rokicki z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Warszawie:

Decyzja o odbudowie Warszawy była jedną z kluczowych dla rządu komunistycznego w kwestii legitymizacji jego władzy, ponieważ PKWN, Krajowa Rada Narodowa, musiały się jakoś uwiarygodnić przed polskim społeczeństwem jako władze polskie. Komunistyczne, ale w jakiś sposób polskie, że nie stoją za nimi tylko bagnety Armii Czerwonej, ale też realizują interes narodu polskiego.

24 maja 1945 r. zostaje uchwalony dekret o odbudowie m. st. Warszawy:

w celu odbudowy m.st. Warszawy, zgodnie z wolą Narodu Polskiego i na miarę odrodzonego Państwa demokratycznego oraz w celu przywrócenia świetności stolicy, w bezprzykładnie barbarzyński sposób zniszczonej przez najeźdźcę hitlerowskiego, powołuje się Naczelną Radę Odbudowy m. st. Warszawy, Komitet Odbudowy Stolicy oraz Biuro Odbudowy Stolicy.

Biuro Odbudowy Stolicy (BOS) miało zajmować się podnoszeniem miasta z ruin. Na jego czele stanął Roman Piotrowski. W BOS ścierały się dwie wizje podnoszenia miasta z popielisk. Pierwszą z nich forsowała grupa zwana „zabytkowiczami”, skupiona wokół szefa prof. Jana Zachwatowicza. Było to środowisko związane w czasie wojny z Polskim Państwem Podziemnym i Armią Krajową. prof. Zachwatowicz w swojej wizji odbudowy Warszawy zaznaczał:

Nie jest do pomyslenia... żeby odbudowywać, oczyszczać i konserwować zabytki tylko po to, aby trwały. [...] Udział zabytku w nowym życiu musi być pełny [...] zabytek jako obiekt użytkowy musi znaleźć właściwe dla siebie przeznaczenie w organizmie większej całości – w osiedlu czy mieście [...] A dzieła, które powstają z popiołów będą służyły nowym pokoleniom ku budowie lepszego jutra.

Zwolennikami wzorców sowieckich była grupa zwana „modernistami”, związana z Romanem Piotrowskim. Ideolodzy nowej władzy widzieli szansę, by zniszczona Warszawa stała się teraz miastem nowoczesnym, takim jakim będzie nowe polskie społeczeństwo. BOS został rozwiązany w 1951 r., choć jego szefowie nadawali ton odbudowie Warszawy przez następne lata.

Powstanie różnych ośrodków decyzyjnych w sprawie odbudowy Warszawy spowodowało sytuację, że starały się one między sobą dowieść, kto jest lepszy i sprawniejszy.

3 lipca 1947 r. Sejm uchwalił ustawę o odbudowie m.st. Warszawy. Powstała Naczelna Rada Odbudowy m.st. Warszawy (NROW). Z dniem wejścia w życie ustawy swoją moc utracił dekret z dnia 24 maja 1945 r. o odbudowie m.st. Warszawy. Naczelna Rada Odbudowy m.st. Warszawy ustalała zasady, programy i ogólne projekty odbudowy stolicy oraz koordynowała prace nad jej odbudową. Czuwała nad ogólnym przebiegiem tych prac, biorąc pod uwagę wnioski i postulaty Rady Narodowej m.st. Warszawy. Na czele NROW stał premier Józef Cyrankiewicz. Wśród 30 członków NROW powoływanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej znaleźli się: Stefan Dybowski – minister kultury i sztuki, Michał Kaczorowski – minister odbudowy, Czesław Klarner – przewodniczący Stołecznego Komitetu Odbudowy Warszawy, prof. Lech Niemojewski – z Politechniki Warszawskiej, Stanisław Tołwiński – prezydent m. st. Warszawy, gen. Marian Spychalski – przewodniczący Komitetu Wykonawczego Naczelnej Rady Odbudowy Warszawy.

Powojenna odbudowa Warszawy była jednym z najważniejszych wydarzeń w XX-wiecznych dziejach miasta. Dokonana ogromnym nakładem sił i środków, zdecydowała o obecnym kształcie miasta. W 1980 r. UNESCO wpisało warszawską starówkę na listę światowego dziedzictwa. Po raz pierwszy uhonorowano w ten sposób całkowitą rekonstrukcję. W lipcu br. odbudowana warszawska starówka będzie obchodzić swoje 70. urodziny.

W 2010 r. staraniem Wydawnictwa IPN i Ośrodka KARTA został wydany album pt. „Kolory wojny. Oblężenie Warszawy w barwnej fotografii Juliana Bryana / The Colors of War. The Siege of Warsaw in Julien Bryan's Color Photographs”.

Album zawiera kolorowe i kolorowane fotografie z Warszawy z września 1939. Barwienie czarno-białych klisz odbyło się tuż po powrocie Bryana do Stanów Zjednoczonych w 1939 roku i wyraźnie wykonywane było pod okiem fotografa, gdyż kolory oddane są zadziwiająco wiernie. W drugiej części albumu opowiedziane są późniejsze losy niektórych z bohaterów zdjęć, odszukanych przez fotografa w trakcie jego wizyty w Warszawie w 1958 roku. Fotografie wsparte są fragmentami tekstów pióra Juliana Bryana, opowiadającymi o wydarzeniach uwiecznionych na zdjęciach.

KOLORY WOJNY

Oblężenie Warszawy w barwnej fotografii Juliana Bryana

THE COLORS OF WAR

The Siege of Warsaw
in Julien Bryan's
Color Photographs

Karta

Wiele materiałów dotyczących zniszczeń i odbudowy Warszawy jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej oraz na kanale IPNtv:

- Agnieszka Wygoda, Kamień na kamieniu. [Zniszczenie Warszawy po Powstaniu Warszawskim](#)
- Tomasz Łabuszewski, [Czerwona mapa Warszawy](#)
- Ewa Żaboklicka, [Grabież w świetle prawa „Warszawski” dekret Bieruta z 1945 r.](#)
- [Polskie miasta wobec totalitaryzmów](#)
- [Fotografie Antoniego Snawadzkiego – zniszczenia Warszawy 1939 r.](#)

[Spotkanie „Warszawa \(nie\)odbudowana” z cyklu „Warszawa, jakiej nie znacie” \(IPNtv\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

GK-13-2-1-297-1 LIGHT

Pliki do pobrania

[dr Konrad Rokicki o ustawie o odbudowie Warszawy \(mp3, 9.86 MB\)](#)

[dr Konrad Rokicki o ustawie o odbudowie Warszawy \(wav, 78.91 MB\)](#)